

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

Nr. 24. III aastakäik

TEATAJA

15. detsembril 1928.

Ilmub kaks korda kuus.

Tellimishind:

Aastas . . .	kr. 2.50
Poolaastas . . .	” 1.50
Välismaale . . .	” 5.00
Poolaastas . . .	” 3.00

Toimetus:

Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45
Kõnetraat 17-77, toimetaja kodu 1-35
Toimetaja kõnetunnid: igal äripäeval
12—2 p. l.

Kuulutuste hinnad:

1/1 lhk.	kr. 40.00
1/2 ”	” 22.00
1/4 ”	” 12.00

Kaanekülgedel—kokkuleppel

SISU: Meie majanduslik seisukord ja majanduspoliitika. Seatagu äriraamatud aasta vahetusel korda. Maallmaparandajad. Mõned äri-mehe aksloomid. Eesti majandus 1928. aasta sügisel. Ihupesu, kanderliete ja peakatete sissevedu. Kaubandus-tööstuskoja teateid. Koja istungjärg 10. ja 11. detsembril 1928. a. Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt. Uusi seadusi ja määrusi. Tolliteateid. Äri- ja tööstusettevõtete tegevusest. Väisbörsid. Kaubahindu. Tallinna börsi kursisedel.

Meie majanduslik seisukord ja majanduspoliitika.

Mõned väljavõtted Kaubandus-tööstuskoja esimehe J. Puhk'i Koja peakoosolekul 10. detsembril s. a. peetud referaadist.

Kaubandus-tööstuskoja peakoosolekul 10. detsembril s. a. esines Koja esimees J. Puhk pike-ma kõnega meie majanduslikust seisukorrast praegu ja iseloomustas sellega ühenduses meie majanduspoliitikat. Toome siin ainult üksikud momendid J. Puhki kõnest, kuna järgmises „Kaubandus-tööstuskoja Teatajas“ nr. 5 avaldame selle täieliselt. Andes sissejuhatuses ülevaate meie majanduselu arengust iseseisva riigi tekkimisest peale, mil igal alal tundus meil kibe puudus ja nappus, mil seltskonnas kippus võtma maad kahtlus, kas suudame üldse püsida majanduslikult iseseisvad, kirjeldas kõneleja neid raskusi ja pingutusi, mida tuli kanda kõigil majandusalal tegutsevail jõududel, et uuesti mitte-millestki üles ehitada Eesti riigi majandus. Tuli kõik alata uuesti. Venega, kes meile kaubanduslikult ja tööstuslikult olnud tagamaaks, seisime sõjajalal. Euroopa aga ei teadnud ega tunnud meid veel. Oli tarvis sõlmida uusi majanduslikke sidemeid, võita uusi turge, oli vaja luua uusi krediidi võimalusi. Uus olukord nõudis kaupmeeskonnalt ja tööstureilt kiiret majanduslikku ümberorienteerumist. Võime uhkusega konstateerida, et meie majandusmehed said sellega hakkama, neil ei puu-

dunud selleks oskust ja arusaamist. Vaadates tagasi sellele kibedale aegjärgule peab tänuga ja rahuldustundega kriipsutama alla meie riigimeeste ning kaupmeeskonna ja töösturite suuri teeneid rahva varustamise ja meie majanduse korraldamise alal.

Edasi peatus kõneleja meie rahareformi juures, käsitades üksikasjaliselt selle läbiviimist ja mõju meie majandusele üldse ja rahva stabiilsusele eriti. Pangaasjandusest rääkides tähendab kõneleja nähte, et erapangad on hakanud end koondama, kuid seda ei saa ütelda ühispankade kohta, milliseid veel mõni aasta tagasi oli 100 ümber, nüüd aga on nende arv tõusnud 200 peale. See asjaolu mõjub tunduvalt kaasa, et meil laenuprotsent kõrge, sest pankade arv tõstab üldkulude protsenti. Kõneleja konstateerib, et meie rahaaasjandus on korras, et meie pangandus on normaalses olukorras ja näib, et meil sel alal ei ole oodata üllatusi.

Asudes väliskaubanduse andmete analüüseerimisele ütleb hr. Puhk, et iga maa ja riigi püüe on juhitud sellele, et võimalikult kõik, mis rahvas vajab, valmistada ise ja võimalikult vähe vedada sisse kaupu välismaalt. See on ideaal, mille poole

peame püüdma ka meie, kuigi on vähe neid maid, kes suudaksid olla majanduslikult täiesti rippumatud teistest. Tähtis selle juures on, et väliskaubandus meile ei osutuks kahjulikuks, s. o. et väliskaubanduse bilanss ei muutuks passiivseks, sest on ju selge, et iga sent, mis läheb meilt kaubaostmiseks välismaale, on tükk meie tööst ja vaevast, mis me teistele ära anname.

Paljud riigid maksavad väljavedude pealt preemiaid. Meil jälgitakse rõõmustavalt viimasel ajal väliskaubanduse bilanssi. Viimaste aastate jooksul oleme saavutanud tasakaalu väliskaubanduses. Kütteprobleem on meil lahendatud: oleme hakanud kasutama põlevkivi. Kuid on palju kaupu, mida võiksime valmistada kodumaal, kuid siiski anname nende ostmiseks välja välisvaluutat. Autode sissevedu, mis tõusnud 411 peale, on liigagi suur meie oludele. Väljaveos kasvab endiselt või, munad ja teised ained. Langenud on aga sealih, tsement, linad. Kartul andis läinud aastal hulga välisvaluutat, tänava aga kannatame kartuliikalduse all, mille tagajärjena kõneldakse kalli maisi sisseveost, et sellest valmistada piiritust.

Väliskaubandust lihtkoodanikuna, kaupmehe ja töösturi seisukohalt hinnates võiksime öelda, et sel alal meil jääb veel nii mõndki soovida.

1924.—1926. aastani on meil enam kui 400 ettevõtet pidanud tegevuse lõpetama. Tingitud on see sellest, et ettevõtete arv oli liig suur — Tallinnas oli enne sõda 2700 ettevõtet, nüüd 65 prots. rohkem, — teiseks mõjusid ka terve võistlus ja kõrged riigimaksud. Lisaks on tulnud veel 300 tarvitajate- ja majandusühisust kaubanduse alal, mis maksustamises kasutavad teatud kergendusi ja sellega võistlust suurendavad.

Kui viimasel ajal on püütud tõsta esiplaanile põllumajandust, siis ei saa seda pidada õigeks.

Kõik majandusalad on omavahel seotud ja täiendavad üksteist. Eesti tööstuses oli 1927. aastal tegevuses umbes 51.000 inimest. Toodang võrdus 27 miljonile kroonile. Tööstuse tõstmisega lahendame ka tööpuuduse probleemi. Eraettevõtjatele teevad aga teisest küljest suurt konkurentsi riigi ettevõtted, kus pole kõiki makse, mis peavad tasuma eraettevõtjad, ja kus veel muudki

kiitsendused. Eraetööstus peab pidama kinni 8-tunnilisest tööpäevast, kuna riigi ettevõtted seda ei pea võimalikuks.

Tollipoliitika pole meil küllalt kindlat sihtjoont. Siin tulevad ette tihti hüpped, mis kellelegi kasu ei too.

Kui läinud aastal suure kartulisaaagi juures piiritusevabrikud palusid luba ajada üle määratud normi piiritust, siis ei antud selleks luba. Nüüd tuleb aga piiritust ajada kallist ja väheolevast kartulist.

Metallivabrikute töötodang langeb. Selle vastu aga kasvab sissevedu välismaalt. Läinud aastal toodi sisse metallikaupu 8,077 milj. kr. eest. Tänavu näitab selle summa juba 9 kuu sissevedu. 5 aastaga on metallitööstuses tööliste arvu langenud 3000 võrra. Metallitööstuses tarvimevaid tooraineid on toll peal, kusjuures põllutööriistadesse mineva tooraine pealt on võetud rohkem tolli kui teeb välja välismaalt sisseveetavate põllutööriistade toll üldse.

Meie majanduspoliitika on olnud kõikuv ja kindlusetu. Riigi iseseisvuse alul pandi suurt rõhku suurtööstusele, andes sellele laenu kuni 2,5 miljardit senti; vahepeal ollakse pettunud ja kalutakse nüüd teise äärmusse. Seesugused hüpped majanduspoliitikas ei ole soovitatavad.

Lõpetades oma ülevaate tähendab hr. Puhk, et meie majanduslik seisukord ei ole halb ega lootusetu, kuid sihikindla majanduspoliitika juures võiks see olla kahtlemata veel paremgi. Vead, millele juhitud referaadis, on osalt leidnud ka juba ametlikku tunnustust. Majandusliku arengu kindlustamiseks pole küllalt üksnes vanade vigade parandamisest, tähtsam on, et hoidutakse nendest tulevikus. Selle eest peavad majandusringkonnad ise energiliselt hoolt kandma. Elu on võitlus ja kes enda eest ise ei seis, jääb teiste tõugata.

Organiseeritud ettevõtjaskonna esinduste kaudu peame kaitsma oma huve, koondudes tihedasti nende esinduste ümber, püüdes luua ka riigikogus tarvilist ettevõtjaskonna huvide kaitset, mis seal praegu puudub. Meie tulevik seisab eralगतuse arengus ja seda tuleb toetada meil kõigil. —

Seatagu äri raamatud aastavahetusel korda.

Varsti on käes vana aasta lõpp. Suuremal hulgal äridel lõpeb ühtlasi sellega ka nende tegevusaasta. Seepärast arvan mitte üleliigseks viimasel silmapilgul enne aasta vahetust teha äripi-

dajaile ja ühtlasi ka oma kolleegidele-raamatupi-dajaile mõningaid meeletuleusi.

Minu peamine hüüe on — a a s t a v a h e t u s e l s e a t a g u ä r i r a a m a t u d k o r d a !

— Missugune naiivsus! — mõtleb mõnigi seda lugedes. — Nagu poleks see iseendast mõistetav, et äriraamatud peavad olema alati korras.

Tõsi, see on iseendast arusaadav. Kuid kahjuks unustatakse tihti iseendastmõistetav tõe kõige kiiremini.

Me kuuleme tihti äridest, kes raskustesse sattunud, et seal asjaajamine ei olevat korras ja raamatud sasis. Hiljuti veel kuulsime seda ühest suuremast ühistegelisest eksport-ärist. Ja ometi kuuluvad ühistegelised asutised sundusliku revisjoni alla, mis läbi vead ja puudused ometi vähemalt kord aastas peaksid tulema nähtavale. Kui palju kergem ei ole eksida seal, kus ei teostata ühtki välisrevisjoni. Korratu raamatupidamine valmistab äriorganismile teed allamägeminekuks samuti nagu mustus avab tee haigusidudele inimkehasse. Korralik raamatupidamine peab olema äriettevõttele nagu selgeks peegliks, milles see oma palet võib näha moonutatamatult. Ta peab olema iga äritegevuse enesekontroll.

Meil, kahjuks, saajakse üldse veel väga vähe aru, et korralik raamatupidamine igasugu äritegevusele on hädatarviline. Ja seda mitte ainult maksukomisjoni pärast, vaid esikätt just äri enda pärast. Ja needki, kes sellest aru saavad ja oma äris raamatuid pidada lasevad, siunavad tihti, et sellest ei olevat midagi kasu, sest maksukomisjon ei tunnistanavat tema raamatuid ja maksustavat teda ikkagi omamoodi. Niisuguseid kaebusi kuuleb igal aastal ikka jälle uuesti. Kus peituvad siin põhjused?

On tõsi, et ärimaksukomisjonides äriraamatud kui tõendused tõeliselt saadud kasude ja kahjude kohta tagasi lükatakse. Lükatakse tagasi seepärast, et need raamatud ei vääri küllaldaselt usaldust või sisaldavad otsekohe jämedaid vigu. Võime julgesti öelda, et korralikult peetud

raamatuid ükski komisjon ei lükka tagasi, ja tal pole selleks ka ühtki põhjust.

Lugu seisab aga selles, et meil äriraamatuid peetakse väga ja väga tihti halvasti. Ma ei taha täna peatuda selle nähtuse põhjuste juures, see on peatükk omaette, vaid konstateerin ainult tõsiasja.

Oma kauaaegses eksperdi-praktikas olen näinud õige mitmesuguseid raamatuid, kuid kahjuks pean tunnistama, et seni olen leidnud ainult ühe äri, kus raamatud peeti nõnda, et enam midagi soovida ei jäänud. Enamikus on nad olnud ikka suuremate või vähemate puudustega, üksikutel juhtudel isegi otse hirmuäratavad. Tuleb meele üks tööstusettevõtte, kus aasta jooksul oli vahetatud 3 või 4 raamatupidajat, kuid raamatud olid siiski niisuguses seisukorras, et mul neid nähes otse öudne hakkas. Raamatud olid väärt ainult ära põletada. Muidugi suikus see äri hiljem surmale.

Õnneks on niisugused nähted siiski üksikud. Suurem hulk puudusi on vähem sisulised kui puhttehnilised, mis seletatavad kas raamatupidaja vähese oskusega, hooletusega või lihtsalt tähelepanematusesega. Kui raamatupidaja kirjutab saadud vekslid kassaraamatusse, siis on see andeksandmatu sisuline viga. Seesuguseid vigu olen näinud oma silmadega. Kui aga raamatupidaja on raamatud muidu pidanud sisuliselt õigesti, aasta lõpul aga arved raamatutes jätnud lõpetamata, see tähendab, saldod välja viimata ja kriipsud alla tõmbamata, siis on see küll puhas tehniline viga, kuid igatahes seevõrra suur viga, mis võimaldab raamatuid kui tõendusi lükata tagasi. Üks äri peab korralikult kaubaramatut (milline paljudel äridel täitsa puudub), kuid jätab selles üksikutelt kaubaliikidelt maha kirjutamata vahed, mis selgunud inventuuri tegemisel ja mis seletatavad kauba loomuliku kaha-

Teadmiseks kaupmeestele

Kaubandus - tööstuskoda, võttes arvesse äri-ringkondade poolt esitatud sooviavalduse, on seadnud kokku kõigi meefersüsteemiliste mõõtüksuste võrdlustabeli, mis väga lihtne ja otsiarbekohtane veneaegsete mõõtude ümberarvestamiseks meefersüsteemilisteks ja ümberpöörduks.

Tabelid on saadaval K.-Ü. „Rahvaülikool” raamatu- ja kirjufusmaterjalikauplustest Tallinnas.

nemise, kuivamise, ülekaalumiste, väiksemate rikkiminekuete ja muude põhjuste kaudu. Seesugune nähtus on tähelepanematusê vigu, mis aasta lõpul tingimata oleks tulnud vastavate sissekannete kaudu kõrvaldada.

Niisuguseid ja palju teisi väiksemaid vigu, mida oleks pidanud ja väga hästi ka võinud kõrvaldada aasta lõpul enne raamatute lõpetamist, tuleb ilmsiks alles siis, kui raamatud ühel või teisel põhjusel on sattunud eksperdi kätte. Siis on aga hilja vigu parandada, sest raamatud on juba lõpetatud. Niisugused raamatud, kuigi nad sisuliselt peaksid olema õiged, on vormiliselt ikkagi puudulikud.

Seatagu äriraaamatud aastavahtetusel korda.

Meie äripidajad oma suures enamikus ei ole asjatundjad raamatupidamises. Eriti väiksemates ärides on aga raamatupidajateks tihti vähekogunud ja noored jõud, kes kergesti eksivad. Ja lõpuks võib ka kõige vilunud raamatupidaja mõ-

nikord kogemata olla eksinud. Ka automaati mõnikord eksib. Oma vigu üles leida on aga raske, sest et silm sellest ikka üle libiseb. See on psühholoogiline nahe. Võõra silm leiab selle kergesti, mille otsimiseks ise oled päevade viisi nainud vaeva.

Seepärast on minu soovitus äripidajale ikka olnud: laske oma äriraaamatud aasta lõpul mõne vilunud asjatundja poolt järele vaadata, kas need ka tõesti kõigiti korralikult ja seadusepäraselt on peetud ja õigesti lõpetatud. See võrdlemisi väike kulu, mis teie selle juures kannate, tasub end mitmevõrra sellega, et teie oma raamatute juures võite olla kindlad, et need on peetud tõesti korra päraselt ja neid julgesti igalpool, kus tarvis, võib esitada.

Minu kolleegid-raamatupidajad aga ärge tundku endid seesugusest revisjonist haavatud, sest see ei oleks nende võimiste kontrollimiseks, vaid lihtsalt appitulek neile nende lõputöödel.

Vana raamatupidaja.

Maailmaparandajad.

Ühelgi arusaajal inimesel ei tule põlata head nõu ja asjatundlikku juhatust. Ütleb ju Saksa vanasõna, et meister ei kuku taevast, ja selle töö juures ei tule kahelda. Inimene õpib eluaeg ja selle „õppimise“ juures teeb ta seda rohkem vigu, kobab seda rohkem ringi, mida vähem ta ennast asjatundjaist laseb juhtida.

Eesti rahvas on kultuuriliselt ja majanduslikult noor rahvas. Olime aastasadu teiste rahvaste tõugata ja juhtida. Kõrgema hariduse ja laialisemate teadmiste saamine oli meil raske, see õnnestus vaid üksikuil. Neistki üksikuist jäid vähesed oma kodupinnale; suurem hulk oli sunnitud võõrsil oma teadmisi tarvitama ja leiba teenima. Alles iseseisvuse aeg on selles küsimuses toonud põhjaliku pöörde: nüüd kasutame oma kodus nii kultuuriliselt kui majanduslikul alal oma haritud meeste teadmisi ja oskusi ning pakume töövõimalusi ka neile „ärakadunud poegadele“, kes omal ajal kehvast ja väikesest Eestist ei tahtnud kuulda.

Kes kaugel on käinud ja palju näinud, selle silmaring on mitmeti laiem nende omast, kes oma kodukoldest pole välja pääsnud. On loomulik, et niisugused isikud kodumaale tagasi pöördes oma muljeid ja nähtusi kodukondsetega jagavad ja viimaseid õhutavad välismaa heade esakujude järele talitama. Lääne-Euroopast on ja

ka endistest Vene suurlinnadest oli võimalik omandada palju häid tähelepanekuid, mida meie kitsastes oludes, nii palju kui see võimalik, tuleks järele aimata. Kuid sealjuures tuleb ikka ja alati jääda puhtreaalsele pinnale. Ei tohi kunaski unustada, et Eesti ei ole Belgia ega Tallinn — Pariis või London. Seepärast ei saa hoiduda võõrastustundest nende meeste õpetuste ja juhatuste kohta, kes alalõpmata armastavad suurilmast meile kuhjata kokku näiteid, ise aga sealjuures unustavad, et kogu Eesti riigis on elanikke vähem kui näiteks Poola pealinnas Varsavis.

Just meie rahvaarvu väiksusest ja elanikkude piiratud ostujõust on see tingitud, et mitmed suurejoonelised nõu- ja juhatuse pakkumised, mis meil viimasel ajal majanduslikkudes küsimustes esile toodud, jäävad „hüüdjaks hääleks kõrves“. Kui meie kaupmehi ja tööstureid ergutatakse tegema suurejoonelisemat reklaami, siis kaalub iga kaupmees enne, kui palju tal võistluse mõttes reklaam on tasuv; reklaamiga võib küll võistlejate ostjaskonda vähendada, m õ n e neist oma poole tõmmata, üldine ostjaskonna arv jääb aga igasuguse reklaami juures endiseks. Sest ega ükski tööline, kel iga kroon kallis, ilusa reklaami pärast endale veel telli kaht paari ülikonda rohkem kui see tal muidu võimalik. Või

kui arvatakse, et meil ärid seepärast vähe kauplevad, et meil äriaknad nii kenasti pole dekoreeritud kui näiteks Berliinis või Pariisis, siis tuleb mõelda ka selle peale, et enne tuleks meil terve rida maju, kus praegu kauplused asuvad, ümber ehitada või neil aknaaugud rajada laiemaks. Kas aga seesugune ümberehitus end meie oludes tabub, see on enam kui küsitav. Hiljuti töid ajalehed teateid, et Tallinnas Valli uul. asuv a.-s. „Ladu“ kaubamaja on langenud raskustesse; „Ladu“ aknad aga olid alati ilusti dekoreeritud ja ajalehtede kuulutuste külgi ehtisid väga sagedasti „Ladu“ kuulutused. Raskustest see aga siiski ei päästnud. Muidugi ei taha me siin reklaami tähtsust üldse alahinnata, vaid tahame rõhutada, et see olgu meie — Eesti — olude kohaselt tehtud.

See, mis suurtes maades kohane, võib väikesel maal olla kohatu. Peab tundma olusid ja jõude. Kui Ameerika rahamehed on huvitatud Narva kosest ja kavatsetavast hüdroelektrijaamast, siis oleks see ometi lausa halpus, kui Eesti „kapitalistid“ läheksid, ütlemele näiteks, Amuuri jõe elektrijaama asutama. Või kui meil räägitakse, kuidas Saksa ja Ameerika rahamehed Nõukogude Venemaal kommunistidega asutavad segaseltse, siis oleks meie poolt see küll kerge-meelsus, kui oma kehvi kroone läheksime Sarmaatia lagendikke mööda laiaili pillama. Kes seda õhutab või selleks nõu annab, pakub endast tunnistuse, et tal reaalsest elust on halb arusaamine.

Meil tuleb oma tööstus ja kaubandus painutada olude kohaselt. Ei ole midagi parata, kui

meil mõni suurtehas oma ukсед jäädavalt peab sulgema; ei ole ka midagi parata, kui meie kaupluste arv väheneb, — kauplusi võib ikka olla vastavalt ostjaskonna arvule. Kui omal ajal iga mees, kel mõni tuhat marka taskus, äriajamisest endale lootis koguda kergesti rikkust, siis on seesugused „kullaotsijad“ nüüd peaaegu kõik äriilma näitelavalt kadunud. Mingisugune kunstlik ergutus või ameerikaline reklaam poleks suutnud neid päästa. Püsima on jäänud meile ainult tööstused, missugused ka muutunud oludes suudavad oma valmistustele võita turge, ja püsima jäävad kauplused, missugused oma korraliku kauba ja ausa tellimiste täitmisega otsekohe on suutnud kõita tarvitajaskonda enesega. Juhuslikkude õnneotsimiste tarbeks pole Eesti kohane maa.

Meil gastroleerivad viimasel ajal mitmesugused instruktorigid. Ühed jutlustavad prooviabieli, teised naisterahva ilu, mis siis olevat hästi püsiv, kui meie naised ja neiu end nende poolt müüa pakutavate brošüüride järgi end hakkavad arstimata. Tegelikult pole need „proovireisijad“ midagi muud kui teenistuse otsijad, kes pärast endale pihku naeravad, et Eestis on nii palju kergeusklikke, kes neile jumalamuidu kroone kokku loovad. Paremat otsust ei saa anda ka nende instruktorige kohta, kes meie majanduselu tahavad hakata korraldama Ameerika kohaselt. Niisuguste meeste õpetuste kohta vangutavad meie kaupmehed ja töösturid vaid päid ja mõlgutavad mõttes sama lauset, millega lõpeb Leo Falli operett „Lõbus talupoeg“:

„Kui talumees ka juba üpris vana, siiski mõnest saksast targem tema...“

M. S.

Mõned ärimehed aksioomid.

7. aksioom.

Kauba liikumine suurendab oma hinda.

Masinate, raudteede, laevade ja automobillide kasutamine andis käesolevale tööle suure tähenduse.

Sel ajal, kui oli olemas ainult käsitöö ja hobuste vedu, kui töötasu oli odav ja iga küla tarvitatus suudeti katta tema oma produktioonisega, ei olnud nii kallist liikumist, et oleks maksnud selle üle järele mõelda.

Paljud talupojad elasid oma põldudest 5 klm. kaugel ja, nagu poleks midagi olnud, käisid jala igapäev tööle ja tagasi. Selle peale raisati kolm tundi päevas. Kuid mis sellest? Nad teenisid ju kõigest mõne krossi ja tihti veel vähem tunnisi.

Suuri ettevõtteid ei olnud. Kunagi ei tulnud mõttesse kokku hoida 1 min., nagu nüüd, 1000 inimese töö peale. Praegusaja laialdasi kaubanduslikke ettevõtteid ei olnud...

Sel ajal tegi üks kingsepp terve saapapaari, kellasepp terve taskukella, üks puutöömees terve vankri.

Tööjaotust ei tuntud, ei olnud ka tarvidust uurida iga tööstuse järku eraldi.

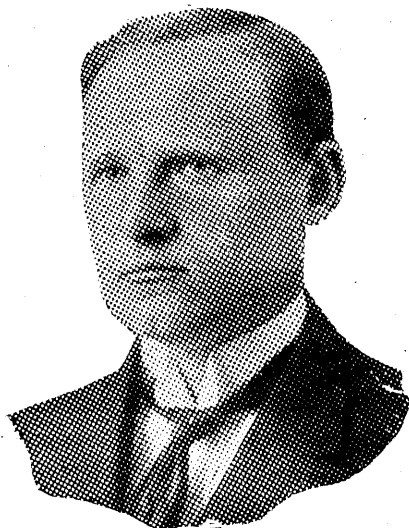
Nüüd nõuab ühe saapapaari valmistamine 72 isesugust operatsiooni ja 72 tööliste kaastööd.

Vabrikus 5000 töölisega ja üle selle ei või ükski teiseta läbi saada ja olla täitsa iseseisev.

Maailma rahvad ja kaubad said liikuvaks

Riigivanem A. Rei.

Raha- ja kaubandus-tööstusminister
A. Oinas.

nagu nõiduse väel... Inimesed ja esemed näivad üksteist taga kihutavat...

Sõidetakse 1000 klm. taha, et külastada ostjat...

Ei pörgata tagasi ümber maailma reisust, et saada tellimisi. Ameerikas vaadatakse inimesele, kes ei liigu, kui laiskvorstile. Just kui oleks eriline mehhanism selleks välja mõeldud, et hävitada rahu. Kaubad saadetakse franko igasse maailma ossa. Kui nad ei meeldi ostjale, saadetakse nad tagasi ja saadetakse uued — see on nüüd tähtsusetu.

Me telegrafeerime, et öelda: Tere! Me telegrafeerime, et teatada, et jääme hiljaks lõunale. Ookeani telegraafikaablit kaudu küsime hambaharjade hindu ja reisime ringi igasuguste fantastiliste plaanidega. Me pillume kaupu igasse kanti, just kui oleks kauplemine murutõnise mäng.

Praegune maailm on — kiiruse ja kihutamise maailm. Meie reisu ajal ei maksa klm minutit ja telefonikõne ajal ei ole olemas kaugust.

Elades niisuguses ajajärgus peame arvestama liikumist kui niisugust. Kuid sealjuures unustame tõe, et liikumine tõstab oma hinda.

Iga liigutus on ühenduses energia kuluga. Ei saa kummardada, et nõõnõnõla üles tõsta, ilma

et ei kulukuks aega ja energiat. Ei ole tarvidust liig palju liikuda. Energia raiskamine on — suurimaid pahesid äriilmas. Peapõhimõte produktiivsuse edus nõuab maksimum saavutust miinimum energiaga.

Et saada aimu mõne vabriku või kontori aja raiskamisest, avage järsku uks ja vaadake, kui palju liigub töölisi ja ametnikke otstarbetult. Kui ruumis on 100 ametnikku, kellest 15 sel momendil vedelevad, siis on kasulikku tööd ainult 85%.

Produktiivsuse seisukohast on tähtsusetumgi liigne samm lubamatu.

Ühes vabrikus, kus ühendatud kaks korpust — 30 sülda üksteisest —, kiitles omanik, et galerii, mis neid ühendab, on alati täis töölisi, kes sõeluvad mõne asja pärast edasi-tagasi. Tal ei tulnud mõttessegi, et tema vabrikus polnud kõik korras. Lõpmata jooks galeriil oli produktiivsuse seisukohalt sama ebanormaalne ja hädaohtlik kui järsk pulsilöögi tihenemine inimese kehas. Töölised on vabrikus, et töötada, valmistada, aga mitte joosta.

Kui töölisele makstakse kõrgendatud tasu, siis peab jooksu jaoks olema poisike, kes saab vähem tasu. Inimene, kes „pea ja kätega“ tegevuses, ei tohi tarvitada jalgu.

Samad põhimõtted on maksvad ka kaupade liikumise juures.

Mida vähem neid liigutatakse ja ringi veetakse, seda parem.

Iga kauba vedamine asub raskusena omahinnal.

Paljud müüjad hellitavad liiasti ostjat. Nad toovad ostja ette liig palju kaupu, valesti omõ osast aru saades. Neid ei ole õpetatud, et iga kauba liigutamine vähendab tema väärtust. Kaup ei ole magasinis näitamiseks.

Et enesele täiesti selgeks teha 7. aksiomi tähtsust, peab asuma liikumise uumimisele, seda jagades kronomeetri järele. Siis võib kindlaks teha igas valmistuse järgus liigutusi ja nende kestvust. Sel teel saajakse tehastes maksimum täpipealsust.

Kõige tähtsam töö sel alal on tehtud Frank Gilbreth'i poolt New-Yorgis. Ta uuris telliskivide paigale panemist ja leidis, et on harilikult vaja teha 18 liigutust, et telliskivi panna paigale. Ta nägi, et müürsepp kummardab, tõstab kivi üles, viskab, paneb paigale ja nihutab kivi mitu korda asjata.

Gilbreth hakkas otsima ratsionaalset süsteemi telliskivide panemiseks. Ta võttis tarvitusele õigema kivide kandmise ja kätteulatamise, paigutas tsemendikasti mõnusamini, igale müürsep-

pade artellile andis abilised ja vähendas tarvisminevate liigutuste arvu, mis vaja telliskivi paigutamiseks, 18 pealt 5-ni. Iga müürsepp hakkas päevas 700 kivi asemel panema paigale 3000—5000. Lihtsa ümberpaigutamiseega olude kohaselt tehti töö 5 korda produktiivsemaks.

Niimoodi parandati lõpmatus arvus tehastes seisukord selle läbi, et üleliigsed liigutused hävitati. Masinad on seatud nii, et töö saaduste kallal jookseb vahetpidamatu ojana, endiste kapriisiliste siksakkide asemel.

Iga liigutus ametniku poolt maksab ometi midagi. See on meie aksiomi mõte.

Seepärast, kui te võitlete raiskamisega, pöörge erilist tähelepanu raiskamisele liigutustes. Ettevõtte eesotsas seisja ülesanne on igast liigutusest saada võimalikult suuremat kasu.

Aeg ja kaugus ei ole enam odavad.

Üürid on kerkinud. Palgad tõusevad iga päevaga. Liikumise jõud kallineb.

Asugem asjata liigutuste hävitamisele ja teimestate tagajärgede üle!

(Järgneb.)

Eesti majanduslik seisukord 1928. aasta sügisel.

Meie majandusliku elu areng käesoleval aastal ei liikunud mitte üksnes üldise seisukorra tervenemise tähe all, vaid me võime ka konstateerida tegevuse elustumist peaaegu kõigil majandusaladel. See rõõmustav tendents on tingitud peamiselt kahest asjaolust: ühelt poolt võib märkida nii põllumajanduse kui ka tööstuse saaduste produktsiooni tõusu, mistõttu on kõvenenud ka elanikkude ostujõud. Teisest küljest on aasta alul teostatud rahareform loonud ülalähendatud majanduslikule arengule teatava aluse, kuna olukord krediiditurul tunduvalt paranes ja väliskrediidi summad ning üldse väliskapitali juurevool meie majandusse suurenes märksa.

Produktsiooni tõusu mõju võime kõige paremini jälgida väliskaubanduse arvudes. Tänavuse aasta 9 esimese kuu jooksul tõusis meie väliskaubanduse läbikäik 191,2 miljoni krooni peale 143,0 milj. krooni vastu läinud aasta samade kuude jooksul, — seega on tänavune väliskaubanduse läbikäik 35% võrra kasvanud. Seejuures tekkinud väljaveo ülekaal, 1,6 miljonit krooni, annab lootust, et väliskaubanduse bilanss ka tänavu saab aktiivne. Tunduvat tõusu võib märkida karjasaaduste, samuti ka puutööstuse, tekstiili- ja paberitööstuse saaduste alal.

Piimaasjanduse areng peegeldub kujukalt

võieksporti arvudes. Esimese 9 kuu jooksul on ekspordeeritud 9095 tonni võid 26,2 miljoni kr. väärtuses — 7424 tonni vastu 20,2 miljoni krooni väärtuses aasta samade kuude jooksul. See resultaat on tähelepanuväärne, eriti kui arvesse võtta ebasoodsat olukorda läinud suvel. Puumaterjali ja puutööstuse saaduste väljavedu tõusis 15,2 miljoni krooni pealt 20,0 miljoni peale, misjuures saaduste kvaliteet, tänu tööstuse moderniseerimisele, oli kõrgem kui eelmisel aastal. Paberituru konjunktuuri halvenemise tagajärjel on paberitööstus suurendanud tselluloosi valmistamist. Paberit ja tselluloosi ekspordeeriti 9 kuu jooksul kokku 8,7 milj. kr. eest 7,2 milj. kr. vastu läinud aasta esimese 9 kuu jooksul. Nii puuvilla- kui villatööstus on tunduvalt suurendanud oma produktsiooni ja võitnud juure uusi müügiturge. Nende saaduste eksport näitab tõusu 11,7 milj. kr. pealt 13,6 milj. krooni peale. Lõppeks olgu veel tähendatud, et läinud aasta hea kartulisaaagi ning soodsa konjunktuuri tõttu kartulite väljavedu tublisti suurenes. Selline majandusliku produktsiooni tõus on ühelt poolt elustanud tarvitamist ja teiselt poolt ergutanud elavamale põllumajanduslikkude ning teiste masinate sisseveole. Teravilja, jahu ja looma jõutoidu sissevedu näitab suurenemist 9,1 pealt 15,4

milj. kroonile. Muude toidu- ja maitseainete, samuti ka jookide, import on suurenenud 10,3 milj. kr. pealt 11,5 milj. kr. peale. Eriti rohkesti on kasvanud igasugu tekstiilkaupade sissevedu (7,9 milj. kr. pealt 11,3 milj. kr. peale). Samuti on tunduvalt tõusnud igasuguste tarbeasjade (puu-, paberi-, metalli- ja klaaskaubad) sissevedu. Ühenduses tööstusliku tegevuse elustumisega on loomulikult suuresti tõusnud toor- ja abiainetes sissevedu.

Üldises kokkuvõttes võib tähendada, et esimese 9 kuu väliskaubanduse bilanss on täiesti soodus, kuna ta näitab produktsiooni tõusu, ostujõu paranemist ja elavust kaubandustööstuslikus tegevuses.

Mis puutub tänavusesse lõikusesse, siis oli see ebasoodsa ilmastiku tagajärjel tublisti hilinenud ja praegu on veel võimatu täit pilti saada lõikuse tulemuste kohta. Üldiselt võib aga tähendada, et saak läinud aasta omast vähem on, kusjuures esikätt odrad, kaerad, kartul ja lina anavad õige puudulikku saaki. Tuleb igatahes tähendada, et ei ole põhjust liig suureks pessimismiks, kuna leidub maa-alasid, kus võis saaki nimetada isegi heaks. Saagi realiseerimine on, nagu igal aastal, tekitanud ka tänavu sügisel teatavat pinevust rahaturul, mis kogu suve seisib muutumatult voolas. Seisusummad pankades võetakse tarvitusele ja krediidi nõudmised põllumajanduses on tunduvalt tõusnud. Et sellele olukorrale vastu tulla, on Eesti pank liikvelolevat rahahulka suurendanud, ilma et selle läbi kattevarad oleksid nimetamisväärselt vähenenud. Kattevarade protsent ulatub 58% peale, kuna põhi-

kirjas on alammääraks ette nähtud 40%. Pankade poolt kavatsatud uus protsendimäär alanemine on jäänud seetõttu teostamata ja praegune Eesti panga diskontoprotsent 7½% ja teistes suurpankades 12% kolmekuiste vekslite pealt jääb nähtavasti püsima kauemaks ajaks.

Väliskrediitide juurevool meie rahaasutistes on võrreldes eelmise aastaga tunduvalt suurenenud. 1. septembril oli pankade võlg välismaale 13,50 miljonit krooni 9,5 milj. kr. vastu läinud aasta 1. sept. Asjaolu, et möödunud aasta jooksul protsendimäär meie pankades on tunduvalt vähenenud, osutab sellele, et väliskapitale meie majanduses juba kergemini saab kasutada. Väga olulist osa on seejuures etendanud rahareform, mille läbiviimine Rahvasteliidu toetusel pani soolliidi aluse meie majandusliku elu arengule.

Edasi võiks lugeda heaks tunnuseks, et suurenevate läbikäikude juures meie majanduslikkudes ettevõtetes kokkuvarisemised vähenevad. Esimese 9 kuu jooksul oli vekslite proteste 30.874 kogusummas 7,25 milj. kr. Läinud aasta samade kuude jooksul oli neid 35.153 7,78 milj. kr. väärtuses.

Rahvamajanduse üldist konjunktuuri võib kokkuvõttes nimetada heaks; peab aga tähendama, et käesoleval hooajal tekkinud üldine seisukorra halvenemine puu- ja linaturul ka Eestis end tunda annab. Kuna meie majanduse alus on kindel, siis võib julgesti loota, et teatavatest raskustest, mis on tekkinud puudulikkusest viljasaagist ja konjunktuuri halvenemisest mõnel majandusalal, visa töö ja kokkuhoidlikkusega suudetakse üle saada.

Ihupesu, kanderiiete ja peakatete sissevedu.

Õmblus- ja pilutamismasinat sissevedu on viimastel aastatel järjekindlalt suurenenud: 1924. a. veeti sisse niisuguseid masinaid 156 tonni 65,2 milj. marga väärtuses, järgmistel aastatel ikka rohkem ja 1927. a. juba 246 tonni 85,9 miljoni marga väärtuses. Seda asjaolu võib pidada selgeks tõendiseks, et ihupesu- ja kanderiietetööstus meil edukalt on suurenenud. Siiski veetakse veel valmisõmmeldud pesu ja riideid väljast sisse ja mõnd niisugust kaupa koguni aastastalt rohkem. Nii näeme viimaste aastate sisseveo andmeist, et sisse on toodud valmishupesu 1924. a. 2,8 milj. marga väärtuses, paaril järgmisel aastal alla 2 milj. marga ja 1927. a. 2,6 milj. marga väärtuses. Suur see sissevedu ei

ole ja enamasti on veetud sisse lihtsat pesu, kuna kaunistatud pesu sissevedu viimasel kolmel aastal oli ainult 30.000 marga ümber. Tunduvalt suuremal hulgal tuleb sisse valmispealisriideid, iseäranis niisuguseid, mis on taimeriigi kiuaaineist (linast, puuvillast jne.). On ka märgata, et niisuguse kauba sissevedu suureneb. Nii toodi sisse ilustamata valmispealisriideid taimeriigi kiuaaineist 1924. a. 6,1 milj., 1925. a. 18,5 milj., 1926. a. 26,9 milj. ja 1927. a. 16,2 milj. marga väärtuses. Villasest ja poolvillasest riidest õmmeldud pealisriiete sissevedu on väiksem, sest 1925. a. oli nende riiete sissevedu erakorraline. Teistel viimastel aastatel — 1924., 1926., ja 1927. a. — oli villaste ja poolvillaste valmispealisriiete sissevedu

igal aastal 7,6 milj. marka. 1925. a. on näidatud 64,0 milj. marka. Muude igasuguste kanderiiete sissevedu on õige väike.

Peakatete sisseveos on märgata järjekindlat mütside sisseveo vähenemist (1924. a. 425 tuh. marka, 1927. a. ainult veel 99 tuh. m.), mis võiks olla tunnistuseks, et meie oma mütsitööstus suudab rahuldada ikka rohkem nõudeid. Vildist ja riidest kübarate sissevedu seevastu suureneb ja nähtavasti on hakatud tooma ikka kallimat kaup. Kõigist peakatteist tuakse sisse kõige rohkem vildist ja riidest kübaraid ja nende sisseveo suurenemine ongi mõjunud selleks, et peakatete sissevedu kogusummas väärtuse järele näitab

kasvamist. Välja arvatud naiste ilustatud kübarad, mille sissevedu õige väike, on veetud sisse igasugu kübaraid ja mütsse:

Aastad.	Tonnid.	Milj. m.
1927.	7	27,1
1926.	6	11,2
1925.	6	10,8
1924.	7	10,2

Missuguses suures ülekaalus on vildist ja riidest kübarate sissevedu muude peakatete sisseveo kõrval, näitavad järgmised arvud, mis näitavad vildist ja riidest kübarate sissevedu: 1924. a. 6,1 milj., 1925. a. 5,2 milj., 1926. a. 9,3 milj. ja 1927. a. 24,8 milj. marka.

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA TEATEID.

Kaubandus-tööstuskoja järjekorraline istungjärk

10. ja 11. detsembril 1928. a.

Kaubandus-tööstuskoja tänavusugisene istungjärk peeti ära Börsisaalis, kuna Koja oma ruumid suurearvuliste koosolekute pidamiseks on osutunud kitsaiks.

Koosoleku avab Koja nõukogu esimees hr. K. Päts kell 3.15 p. l. Presiidiumi valitakse — J. Parik, O. Amberg ja A. Tõnisson. Sekretariaati — O. Zimmermann. J. Varrik, A. Keisermann ja A. Küng.

Päevakorras oli peale 1929. a. eelarve (mille toome allpool) veel terve rida referaate. Samuti oli päevakorras Koja seaduse §§ 10, 15, 28 ja Koja juhatuskirja § 21 muutmise küsimus. Pika päevakorra tõttu oli istungjärk jaotatud kahe päeva peale.

Esimesena kõneles Koja esimees J. Puhk teemil „Meie majanduslik seisukord praegu ja majanduspoliitika“. Kõne sisu toome ära meie ajakirjas teisel kohal. Läbirääkimised referaatide kohta otsustatakse pidada pärast, kui kõik referaadid ette kantud.

Järgmisena esimes kõnega Koja nõukogu esimees hr. K. Päts, rõhutades oma kõnes täielist üksmeelt, mis on valitsenud Koja üksikute organite vahel. Kui Koja tegevuse alul kardeti üksikute sektsoonide vahel, mis moodustavad esindusi nii mitmekesisest aladelt, huvide kokkupõrkeid, siis konstateerib nüüd Koja nõukogu esimees, et sektsoonid oma tegevuses on talitanud suure arusaamise ning taktiga, mis pole lasknud tulla esile mingisuguseid vastolusid, mida alul

kardeti. On tõsi, et osa käsitöölisi, kel puuduvad äritunnistused, ei saa võtta osa Koja tegevusest, ja seepärast on neid püütud ära kasutada meeoleolu tekitamiseks Koja vastu.

Kuid et rahuldada neidki käsitöölisi, kes ei kuulu Koja liikmete hulka, on kavatsus organiseerida käsitöölisi ja väiketööstureid kohtadel ametalade järgi, kus need oma alasse puutuvad küsimused läbi kaaluvad ja vastava Koja sektsiooni kaudu teostavad.

Edasi rõhutab nõukogu esimees oma kõnes tarvidust otsida kontakti suurte majandusüksustega, nagu on seda ühistegelised ettevõtted, ja leiab, et ka siin peaks katsuma leida ühise ja lepliku keele.

Hr. K o l t s refereerib haiguskindlustuse seaduse eelnõu. Uue haiguskindlustuse seaduse alla käiksid ka kõik äriteenijad, mis paneks äriettevõtete peale üle 150 milj. haiguskindlustusemaksu. — Pikemalt hr. K o l t s i referaadi kohta toome ühes lähemas „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ nr-is.

Koja dir. M. H u r t annab ülevaate seni välisriikidega sõlmitud kaubalepingutest. Lepingud on sõlmitud enamsoodustuse põhimõttel peaaegu kõigi riikidega, kellega Eestil kaubanduslikku läbikäimist. Dir. H u r t tähendab muu seas, et meie importöörid ja eksportöörid sageli ei tea, kellega ja millistel alustel on Eesti sõlminud kaubalepinguid, mis selgub sellest, et sagedasti selle kohta nõutakse teateid. Edasi selgitab re-

ferent Balti klauseli küsimust Soomega, Lätiga jne. sõlmitud lepinguis.

Koja liige hr Kruusimägi teeb ettepaneku seni ettekantud referaatide kohta avada läbirääkimised ja läbirääkimiste lõpul katkestada koosolek, et seda jätkata järgmisel päeval.

Ettepanek võetakse hääleteenamusega vastu ja et läbirääkimisteks sõna ei soovi, katkestab juhataja koosoleku.

Koosoleku järg 11. detsembril kell 12.

1. detsembril avab juhataja hr. Parik koosoleku kell ¼1 päeval.

Tehakse ettepanek võtta arutusele esimeseks Koja 1929. a. eelarve. Ettepanek võetakse vastu.

Koja esimees hr. J. Puhk teatab, et eelarve on trükitult kõigile Koja liikmetele kätte saadetud, ja arvab, et seepärast ei ole vajadust seda koosolekul hakata ette lugema. Paneb ette eelarvet sel kujul, nagu seda nõukogu peakoosolekule esitanud, vastu võtta.

III sekts. esimees hr. Ilves esitab ettepaneku, et ⅔ sektsiooni tuludest jäetaks eriotstarveteks sektsiooni käsutusse.

Koja nõunik R. Berendsen selgitab põhjusi, mispärast ei ole teostatav hr. Ilvese ettepanek. Hr. Ilvese ettepanek lükatakse tagasi.

Hr. Kruusimägi võtab sõna eelarve kohta ja avaldab soovi, et ka provintsis Kaubandus-tööstuskoolidele loodaks esindused, kes Koja seisukohti kohtadel selgitaksid. Sektsioonide ettenägemaia kuludeks eelarvesse võetud summad tuleksid tarvitada selleks otstarbeks. Edasi avaldab kõneleja soovi, et Koja hääle kandja seataks populaarsemale alusele, et see rohkem end tasuks, ja et Kojas äride registreerimise alal tööjõudu vähendatakse.

Koja esimees J. Puhk vaidleb vastu hr. Kruusimäele, selgitades, et ametnikud registreerimise alal täidavad peale registripidamise ka muid ülesandeid Kojas, mispärast ametnikke seal ei saa kokku tömmata, ja soovib eelarve esitatud kujul vastu võtta. Eelarve kohta enam sõna ei võeta.

Tulude määrad kinnitatakse ja eelarve võetakse esitatud kujul vastu ühe hääle vastuseisimisel.

Koja nõukogu ettepanek peakoosolekule.

Esitades Kaubandus-tööstuskoja 1929. a. eelarve, mis Koja juhataja ja sektsioonide poolt Kr. 123.330.— peale tasakaalu viidud ja näitab

Kr. 30.— ülejääki, ja protestitud vekslite nimekirjade eelarve, mis tasakaalus Kr. 12.000.—, teatab Koja nõukogu, et need eelarved on tema poolt 19. novembril s. a. läbi vaadatud ja esitatud kujul heaks kiidetud. Koja valimiste kuludeks ette nähtud Kr. 6000.— kaetakse eelmiste aastate ülejääkidest. Koja nõukogu paneb peakoosolekule ette need eelarved kinnitada.

Edasi paneb Koja nõukogu peakoosolekule ette vastu võtta järgmised resolutsioonid:

1. Peakoosolek otsustab, et kõik sektsioonid annavad juhataja käsutusse oma eelarvete tulude ja kulude summad, välja arvatud palkade summad.

2. Peakoosolek otsustab, et 1929. a. aruandeaastal tehtud kulud, mis puutuvad kõikidesse sektsioonidesse, tulevad ära jagada sektsioonide vahel proportsionaalselt sektsioonide 1929. a. tulude eelarvetele.

3. Peakoosolek otsustab, et eelarve üksikute paragraafidest võib summasid kanda üle teistesse paragraafidesse nõukogu otsusega.

Järgneb Koja nõuniku R. Berendseni referaat teemil „Ärimaksu seaduse muutmine ja selle järeldused“. Kõneleja annab ülevaate tööst, mis on tehtud ärimaksuseaduste muutmise alal. —

Juriidiliste isikute maksustamise kohta esineb referaadiga Koja sündik hr. M. Pung, peatudes pikemalt aluste ja normide juures, mis tähendatud seaduse eelnõus ette nähtud. Eelnõu on juba välja töötatud 4 aastat tagasi, kuid seni pole ta veel jõudnud saada seaduseks.

Koja seaduse ja juhatuskirja muutmise ettepanekud I sektsiooni poolt tehtud parandusega võeti vastu.

Lõppeks võeti vastu peetud referaatide kohta järgmised resolutsioonid:

Resolutsioon hr. J. Puhk'i referaadi kohta.

Ära kuulates ettekande meie majanduslikust seisukorrast ja majanduspoliitilistest väljavaadetest võtab Koda ettekandes ettetoodud andmed teatavaks ja avaldab soovi, et valitsus ja seadusandlik kogu väärliselt tunnustaksid eraalgatuse tähtsust ja annaksid meie majanduspoliitikale suuna, mis soodustaks meie kaubanduse ja tööstuse edukat arenemist, mis omakorda aitaks tõsta meie riigi- ja rahvamajandust üldse, — ja läheb päevakorras edasi.

Resolutsioon hr. H. Koltzi referaadi kohta.

Ära kuulates ettekande haiguskindlustuse seaduse eelnõu kui ka kavatsatud muudatuste kohta leiab Kaubandus-tööstuskoda eelnõu üldiselt mõõdukaks ja vastuvõetavaks, leiab aga tingi-

mata tarviliseks erihaigekassade asutamise võimaluste üksikute vabrikute juure, samuti kutseja ametliikide järele, kusjuures haigekassade juhatus oleks moodustatud pariteedi alusel töövõtjaist ja tööandjaist ministriumini poolt nimetatud isiku eesistumisel.

V sektsiooni erakorraline teadaanne.

Ära kuulates Koja nõukogu esimehe hra K. Pätsi referaadi Koja nõukogu tegevuse kohta, teatab V sektsioon erakorraliselt, et senises Koja tegevuses ei ole tulnud nähtavale lahkkelisid V sektsiooni ja teiste Koja organite vahel. Seepärast ei ole Käsitöö Meistrite Keskkoonduse tegevlaste poolt laialilaotatud kuulujuttudel Kojas valitsevatest lahkkelidest mingisugust alust. Sektisioon konstateerib tõsiasi, et Kojá seadus ja juhatuskiri kindlustavad igale sektsioonile võimaluse küsimusi otsustada iseseisvalt ja küsimuste kohta takistamata avaldada oma arvamist. Seepärast ei ole mingisugust vajadust iseseisva käsitöökoja ellukutsumiseks, millest sunduslikult võtaksid osa ka kesk- ja väiketöösturid, küll oleks soovitatav, kui käsitöölised endi algatusel kutsuksid ellu oma ühinguks selleks, et käsitöösse puutuvaid küsimusi omavahel arutada ja selgitada

V sekts. poolt esitatud resolutsioon.

Kaubandus-tööstuskoja peakoosolek otsustab tunnistada tarvilikuks, et Kaubandus-tööstuskoda kõiki esildatavaid end. gildide varanduste korraldamise seaduse eelnõusid üksikasjaliselt arutaks ja nende kohta avaldaks oma seisukoha.

Resolutsioon hr. M. Punga ettekande kohta juriidiliste isikute tulumaksuseaduse eelnõu üle.

Kaubandus-tööstuskoda, pidades silmas:

- 1) et Eesti kaubandus ja tööstus on alles oma arenemise algastmel,
- 2) et Eesti ärieringkondade majanduslik kandejõud on alles äärmiselt nõrk,
- 3) et Eesti majandusliku elujärje tõstmise üheks peatingimuseks on ärielu edendamine kõikide otstarbekohaste abinõudega,

peab tungivalt tarvilikuks esikätt otsekoheste maksude alandamise ja nende viimise vähemalt sellele tasapinnale, millel on maksustamine teistes riikides, kellede majanduslik elu enam-vähem vastab Eesti omale.

Resolutsioon hr. R. Berendseni ettekande kohta.

Ära kuulates ettekande ärimaksuseaduse muutmise ja selle järeldusest avaldab Koja peakoosolek selle kohta oma rahulduse. Ühtlasi

konstateerib Koda, et ärimaksuseaduse muutmine on toonud ainult osalist parandust meie maksu-asjanduses, kuna äriettevõtete pealt võetavad omavalitsuse maksud, kinnisvaramaksud ja tulumaks seni on ebaõiglaselt korraldatud ja nende maksude muutmine ettevõtete kandejõu kohaseks peaks olema lähema tuleviku ulesandeks. Koja juhatusel tuleb valitsuse ees paluda nende maksuseaduste revideerimist ja oma poolt anda oma jõude sellele tööle abiks.

Kuna jooksvate küsimuste all sõna võtta ei soovitud, lõpetas juhataja Koja istungjärgu kell 2 p. l.

Erinõupidamine Kaubandus-tööstuskojas kaupade noteerimisüksuste muutmise asjus.

Kuna meil uuest aastast maksuma hakkab meetrimõõtude süsteem, tulevad ühenduses sellega tarvitusele võtta ka uued kaupade noteerimisüksused. Selles küsimuses oli Kaubandus-tööstuskojas 6. detsembril s. a. korraldatud erinõupidamine, millest võtsid osa suurärnid, eksporditöõrid ja importitöõrid, ja börsikomitee esindajana vannutatud maakler L. H. Rosenkranz. Erinõupidamisel otsustati seniste kaaluüksuste — puudade — asemel uuest aastast noteerimisüksusena võtta tarvitusele 100 klgr., välja arvatud või, juust, kakao, liha, värvid ja tallanahk, milliste kaupade noteerimisüksuseks võetakse 1 klgr. Kaubad, nagu linad, takud, kivisüsi, põlevkivi, turvas — noteeritakse tulevikus meetertonnis (1000 klgr.), kuna väetisainete noteerimisüksuseks oleksid: Norra salpeeter — 100 klgr., Tšiili salpeeter — kott (75 klgr.). Tsemendi noteerimisüksuseks jääks 100 klgr. netto kaal ja põletispuudel 10 kantmeetrit.

Prahtide alal otsustati Saksamaa sadamate vahel võtta hindade noteerimisel tarvitusele üksusena 1000 klgr., Inglise sadamatega läbikäimises aga — Inglise tonn (1016 klgr.).

Paldiski sadamas ei lubata purjelaevadel talikorteris olla.

Paldiski väikelaevaomanikud kurdavad, et läinud talvel pole neile luba antud oma vähemaid purjekaid sadama basseinis pidada üle-talve ja neid on tulnud viia sadamast kaugemale saarte varju, kus nende valvamine ning jääst lahtiraiumine tekitab suuri kulusid. Sealjuures on aga ühele

Kaubandus-tööstuskoja 1929. a. tulude ja kulude eelarvete üldine kokkuvõte.

Ühtlustatud 1929. a. tulude eelarvete järele, sisse tulnud 1927. a. maksude alusel, võttes põhi- ärimaksust 5%, lisäärimaksudest 40/0, ja lae- vade maksu à 10 senti iga netto-registertoni pealt.		1929. a. kulude eelarvete järele:	
I sektsiooni arvel kogutulu	10.500.—	I sektsioon	Kr. 6.635.—
II " " " " " " " " " " " " " " " "	53.700.—	II " " " " " " " " " " " " " " " "	" 20.845.—
III " " " " " " " " " " " " " " " "	23.100.—	III " " " " " " " " " " " " " " " "	" 12.320.—
IV " " " " " " " " " " " " " " " "	14.400.—	IV " " " " " " " " " " " " " " " "	" 8.660.—
V " " " " " " " " " " " " " " " "	17.100.—	V " " " " " " " " " " " " " " " "	" 10.800.—
VI " " " " " " " " " " " " " " " "	4.530.—	VI " " " " " " " " " " " " " " " "	" 6.780.—
Kokku Kr.	123.330.—	Keskasutis	66.040.—
		Ülejääk 1930. a. peale	57.260.—
			123.300.—
			30.—
Kokku Kr.	123.330.—	Kokku:	Kr. 123.330.—

Protestitud vekslite nimekirjad.

Protestitud vekslite nimekirjade tulud	Kr. 12.000.—	Protestitud vekslite nimekirjade kulud	Kr. 12.000.—
--	--------------	--	--------------

Kaubandus-tööstuskoja valimiste kulud.

Helmiste aastate ülejääkidest Koja valimiste kulude katmiseks arvata 1929. a. peale	Kr. 6.000.—	Koja valimiste peale arvatud, arvesse võt- tes esimeste valimiste otsekoheseid kulusid Kr. 5.648,41, kusjuures üldised Koja elluviimise komitee kulud olid Kr. 18.525,77	6.000.—
--	-------------	--	---------

välismaa laevale lubatud üle-talve viibida sadama basseinis.

Nagu eelmised aastad on näidanud, on liig suure ruumi reserveerimine talvisele liikumisele Paldiski sadamas olnud otstarbetu ja ülearune, nii et mõni väike purjek seal küllalt ruumi leiaks ka üle-talve seismiseks.

Selles asjas on Kaubandus-tööstuskoda pöörnud palvega mereasjanduse peavalitsuse poole, et viimane küsimuse võtaks kaalumisele ja korraldaks nii, et eeloleval talvel mõned purjekad võiksid talikorterisse jääda sadama basseini.

Tallinna äride nurin sildimaksu üle.

Tallinna äripidajad on paljudel kordadel pöörnud kaebustega Kaubandus-tööstuskoja poole Tallinnas võetava sildimaksu asjus. Sildimaks on ammu juba palju pahameelt tekitanud mitte

nii väga selle maksu suuruse pärast kui peaaegaliselt tülikuse pärast, mis selle maksu õiendamise ühenduses. Siinjuures tuleb ka silmas pidada asjaolu, et ärimaksuseadus äripidajalt nõuab äri asukohal ärisildi väljapanemist, mis pärast ollakse üldiselt arvamisel, et sarnane seaduse nõude täitmine ei tohiks käia maksu alla.

Peame ühtlasi ära märkima, et suur osa Tallinna ärisilte võrdlemisi halvasti ja maitsetult on valmistatud, nii et nad linna ilu ei tõsta. Ärisiltide ilusamaks tegemine oleks seepärast tungivalt vajaline. Siltide pealt maksu võtmine mõjub takistavalt edenemisele selles suunas, mis pärast selle maksu võtmine ei ole sugugi otstarbekohane.

Nüüd on kaubandus-tööstuskoda pöörnud palvega Tallinna linnavalitsuse poole, et viimane küsimuse kaalumisele võtaks ja sildimaksust tulevikus loobuks.

Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt.

Näituste ja messide kavad 1929. aastal.

Näituse platside ja hoonete küsimus.

A.-s. Näituse nõukogu pidas oma koosoleku 15. novembril, millest võtsid osa kõikide suuremate majandus- ja ühistegevusorganisatsioonide esindajad nõukogu liikmed.

Kiidet heaks kavatsus anda välja hiljutise ehituste- ja mööblinäituse tagajärjena piltidega kaunistatud eriraamat ehitusküsimuste alal. Selleks annetati 50.000 senti, eeldusega, et sama palju saab näitusel ülejäänud autasude summast. Raamat tuleks ca 130 lhk. ja väljaandmise finantseerimise võtab selts enda peale. Kokkuseadjaiks kutsutakse meie parimad eriteadlased.

Otsustati lõplikult järgmine, VII, Eesti näitus-mess pidada 1929. a. 24. aug. kuni 2. septembrini. Näitus-messil oleksid kõik osakonnad ja peale selle erinäitused auhindamisega järgmistes osakondades: 1) ülemaaline (IV) ekspordivõi näitus (rändauhinnad, võistluse alused 1927. a. messist), 2) lihtsa ja praktilise maa- ja linnamööbli erivõistlus (auhinnad läinud mööblinäituse ülejääkidest), 3) nahatööstuse erinäitus, 4) kodukäsitöö erinäitus, 5) sulgloomaaaduste ja sulgloomade erinäitus (kui seda Linnukasv. Selts soovib), 6) autode erinäitus ja võidusõidud. Viimase erinäituse võib autoklubi soovil ka kevadel ära pidada. Hindamine näitus-messil on ai-

nult nimetatud eriosakondades, muud kannavad messi iseloomu.

Ühenduses näitus-messiga antakse välja propaganda tarvis välismaal eribrošüür, mis taotleb ka üldpropaganda eesmärki.

Otsustati tulla vastu „Elektrotehnika Liidu“ soovile korraldada Tallinnas 15.—20. veebr. raadio-näitus, kui läbirääkimistel liiduga ei peeta soovitavaks see erinäitus viia eriosakonnana üldmessile.

Viimaks arutati pikemalt seltsi poolt juba kauemat aega uurimisel olnud tulevase näitusplatsi ja näitus- ning spordihoone püstitamise küsimust, kiites heaks juhatuse poolt esitatud kavad. Otsustati novembri lõpuks kutsuda kokku valitsuse, linnavalitsuste, majandusorganisatsioonide, spordiseltside ja kultuurkapitali esindajate ühine nõupidamine, kus küsimus võtta igakülgele kaalumisele, et tulla ühiselt kindlale seisukohale selles majanduslikult ja kultuuriliselt tähtsas küsimuses.

Äriinimestele hõlbustusi telefonilises läbikäimises välismaaga.

Telefonilises läbikäimises teiste maadega teeb raskusi asjaolu, et kõnelda soovija sagedasti ei tea teise maa abonendi numbrit. Nagu teatab posti peavalitsus, hakkab selle raskuse kõrvaldamiseks Daani telegraafivalitsuse initsiatiivil

Daami riigitelefoni abonentide nimekirja toimetus andma välja erilist rahvusvahelist telefoni-abonentide nimekirja, millesse võetakse üles kõik Euroopa maade abonendid, kes tarvitavad telefoni teiste maadega läbikäimises. Nimekirja paigutatakse abonentid maade, linnade ja tegevusalade järgi. Trükkimine algab lähemal ajal.

Et see nimekiri saaks hästi täieline, on soovitatav, et selles leiduksid kõik firmad, kes välismaadega läbi käivad.

Eestil on juba telefoniühendus Soomega, Läti, Leeduga, Poolaga ja Venega ja tuleva aasta alul avaneb loodetavasti võimalus kõnelemiseks Rootsiga, Norraga, Daaniga ja hiljemalt ka Saksamaaga. Ühenduses sellega kasvab ka tarvidus rahvusvahelise nimekirja järele.

Peale hõlbustuse, mis selline nimekiri äridele pakub telefonilise läbikäimise alal välismaadega, on tal meie ettevõtete, eriti eksportimportäride, kohta ka reklaami mõttes suur tähtsus, sest nimekiri, mida 1929. a. kavatakse levitada umbes 40.000 eks., saadetakse kõigile temas leiduvale abonentidele maksuta kätte.

Ärisid, kes ülesvõtmist nimekirja soovivad, palutakse sellest teatada posti peavalitsuse rahvusvahelise osakonna juhatajale kas kirjalikult või telefoniteel (tlf. 42-92).

Eesti piimaasjandusest.

Lehmade arv Eestis praegusel ajal tõuseb 386.000 peale; nende aastast piimaandi hinnatakse kokku 656 milj. klgr. peale. Sellest läks aastal 1927 271 miljonit klgr. piima võtetestesse, mille kogu võiproduktioon oli 10,8 miljonit klgr. 1927. a. lõpul oli meiereisid 395, nendest 331 ühistegelisel alusel töötavaid.

Tänavu oktoobris veeti Eestist välja ümmarguselt 1000 tonni võid, millest läks 981 tonni Saksamaale ja ülejäänud osa Inglismaale. Võrreldes 1927. a. oktoobriga, on väljavedu vähenenud 28 tonni võrra, mida tuleb seletada tänavusügisese loomatoidu puudusega.

Või väljavedu novembrikuus 1928. a.

Novembrikuu jooksul vaadati piimasaaduste väljaveo kontrolljaamas läbi ja tunnistati väljaveoks kõlblikuks 11.280 tundi — 574.432 kg. võid, mis peaaegselt Saksamaale oli määratud. Läänud aasta novembris läks kontrollist läbi 12.760 tundi — 651.523 kg. võid, seega ligi 77 meeterttonni võid rohkem kui tänavu.

Sihtmaade järele jagunes k. a. novembris eksportdiks valmistatud või järgmiselt:

	Tünnide arv	kg.
Saksamaale	11.269	573.863,8
Inglismaale	10	518,5
Prantsusmaale	1	49,8

Munade väljavedu novembrikuus 1928. a.

Väljaveo kontrolli andmetel veeti tänavu novembris 2.016.720 kanamuna välja, sellest läks Saksamaale 1.636.200 tk., Inglismaale 216.000 tk., Läti 144.000 tk., Soome 19.440 tk. ja Rootsi 1.080 tk.

Läänud aasta novembris veeti välja kontrolli andmetel 873.000 muna, seega on munade eksport tänavu tunduvalt suurenenud.

Soome:

Ehitused Helsingis. K. a. oktoobris tehti Helsingis 36 uue ehituse vundamendi töid, 73 ehitusel müüritöid ja 101 ehitusel sisemisi ehitusi. Seega oli oktoobri lõpul ehitusel 210 uut hoonet. K. a. on kuni oktoobri lõpuni valmis saanud 119 maja, kokku 1.741.525 kantmeetrit uut ehitust, milles 6030 eluruumi, 6703 kööki ja 324 kauplust.

Näituste ja messide arvu vähendamise. Prantsuse valitsuse ettepaneku puhul, kutsuda kokku rahvusvaheline konverents nõupidamiseks, kuidas saaks näituste ja messide arvu vähendada, on Soome messide juhatus keskkaubanduskojale avaldanud järgmist arvamist: näituste korraldamine on viimastel aastatel ebaterves suunas arenenud; näituste arv on liig suur, mistõttu Eesti osavõtt tööstusele liig suuri otstarbeta kulusid peale veeretab, seepärast tuleb Prantsuse valitsuse ettepanek pidada otstarbekohaseks ning tuleb toetada ettepanekus mainitud alalise rahvusvahelise näituskomitee loomist, ainult nimetatud komitee kulude jaotamist suurja väikeriikide vahel tuleks õiglasemalt korraldada kui see Prantsuse kavas on ette nähtud.

Soome suurim kingatehas. Hiljuti jõudsid lõpule ümberehitustööd Aaltose o.-ü. kingatehases Tampere, mis nüüd on suurim kingatehas Soomes. Selle tehase ehituste pindala on 14.500 ruut-mtr. Toodangut võib tõsta kuni 4000 paari kingani päevas, kuid halva mineku pärast valmistatakse praegu kõigest 2200 paari.

Soome riikliku püssitehase ehitustööd on nüüd lõpule jõudnud. Nimetatud tehase asub Jyväskylä lähedal, 24. IX. oli tehase pidulik avamine valitsusliikmete juuresolekul.

Telliskivivalmistus ka talvel. Kuopios on keegi telliskivimeister H. Nyström leiutanud sarnase uuenduse telliskivitehaste jaoks, mis võimaldab neis ka talvel telliskive valmistada. Leiduse peale on patent võetud. Uuenduse põhimõte seisab selles, et telliskivi põletis- ja kuivatusahjud ehitatakse üheskoos kõrvuti, kuivatus sünnib põletamise liigse soojuse abil.

Läti:

Ühenduses ikaldusega tekkis Riias suur elavus Eesti kartuli müügiga. Esimesed lepingud on tehtud suurtes hulkades ja heade hindadega, ligi kr. 1.90 puud. Kuid praegu veetakse Riiga kartuleid Läti provintsidest ja hinnad on langedud alla kr. 1,50 puudast, misjuures ka siinsed nõudmised headuse suhtes tõusevad. Asjatundjatest ringkondadest teatatakse, et Eesti kartul kaunis nõrk olevat. Et siin tendents on kartuleid laagerdamiseks osta, siis tooks nõrga kauba saatmine suuri pahandusi ja meie kartuli hea kuuluse rikkumise kaasa.

Uues Säimas äratavad huvi monopolide kaavad. Esiialgu räägitakse lisaks tikumonopolile veel tubaka-, jahu- ja suhkrumonopolist. Viimane on eriti terav, kuna riigi Miitavi suhkruvabrik kuidagi võõra suhkruga konkureerida ei või, eriti Vene omaga, kellel 25 prots. tollialandust lepingu järele. Kaerte saak on vähene, nende hind kõrge. Et oma väikese toodangu ja suurte üldkulude juures suhkruvabrik ainult kahjuga võib töötada ja kahjud riigi kanda tulevad, siis ongi rahaminist. suhkru sisseveomonopoli kava välja töötatud, mille suhtes osa ajakirjanadust juba eitavale seisukohale on asunud.

Uusi seadusi ja määrusi.

Liha ja lihasaaduste väljavedu.

Vabariigi valitsuse uue määruse järele („R. T.“ nr. 96 — 1928. a.) varustatakse väljaveoks valmistatud pekon eristumärgiga, mis sisaldab ülemisel äärel sõna „Estonian“ ja alumisel äärel tapamaja registreeritud numbri.

Tolliteateid.

Tollikomitee otsusi mõnede kaupade tollimise kohta.

Avaldatakse teadmiseks, et tollikomitee otsustas tunnistada:

I. A. Sisseveotariifis.

Laternad ja signaalitorud automobiilišassiide juures, eraldi materjali järele tollitavaks, kuigi neid ilma tööriistadeta šassiidest eraldada ei saa (t.-k. ots. nr. 2275 — 10. XI 28. a.).

Pikergune kakaopakkimise karp, mis valmistatud ilustatud papist väljalõikamise ja ühest küljest kokkukleepimise teel, kuna mõlemad otsad lahtikäivad on, t.-t. § 177 p. 6 alla kuuluvaks kui valmis kartonaash (t.-k. ots. nr. 2321 — 10. XI 28.).

Puuviillane lõng, papptorukestel, kus kaks lõnga korutamatu paralleelselt papptorukeste peale on keritud, t.-t. § 183 p. 1—4 alla kuuluvaks, vastavalt lõnga numbrile, kaalu järele ilma papptorukesteta (t.-k. otsus nr. 2282 — 10. XI 28. a.).

Paela külge kinnitatud värvitud suled, mis indiaanlaste peakatet kujutavad, paigutatud papp-alustele, t.-t. § 215 p. 1 alla

kuuluvaks kui lastemänguasjad plümaasist, kaalu järele ilma pappaluseta (t.-k. otsus nr. 2322 — 10. XI 28. a.).

Alumiiniumist umbes 7 sm. kõrgune peekrikene, küljel emailist Soome riigi lipp, ülemine äär poleeritud, sisemine külj kaetud kullavärvi lakiga, t.-t. § 215 p. 2 alla kuuluvaks kui pudukaup alumiiniumist (t.-k. ots. nr. 2315 — 10. XI 28. a.).

Papist pardi- ja naisekujud, mis nende külge kinnitatud puust lõõtsakese peale vajutades häält teevad ja suud liigutavad, t.-t. § 215 p. 2 alla kuuluvaks kui lastemänguasjad lihtsatest materjalidest (t.-k. ots. nr. 2316 — 10. XI 28. a.).

Õiendus.

„Kaubandus- tööstuskoja Teatajas“ Nr. 23 on kirjutisse „Keemiavabrik“ A.-S. „Odor“ sattunud eksitav viga; muuseas on öeldud, et A.-S. „Odori“ praeguseks peaaktsionääriks ja juhtivaks direktoriks on ins. Loorits, peab aga olema ins. Loren s, mida palume lahkesti õiendada.

ÄRI- JA TÖÖSTUSETTEVÖTETE TEGEVUSEST.

Selles osakonnas toome järjekindlalt ülevaatlikke kirjutisi ühes selgitavate päevapilt. ülevõtete tegu meie äri- ja tööstusettevõtete tegevusest, produtseerimisviisidest, seadistest jne. jne.

Ringkäik „Kawe“ šokoladivabrikus.

Šokolaadivabrik „Kawe“ on asutatud 1921. a., varem töötas vabrik Peterburis. Omanikkudeks on K. ja K. Vellnerid. Alguses töötas vabrik Eestis väga kitsalt ja tema omanikkudel tuli võidelda paljude raskustega.

Et suurem šokolaaditööstus meie iseseisvuse rajamisel Eestis puudus, oli selle organiseerimine mitmeti raskendatud. Kaubatarvitajad, eelistades harjumuse põhjal välismaa kaupu, tervitasid omamaa saadusi umbusaldusega.

Meie majandust juhtivate ringide ja krediit-asutuste eesotsas asusid aga isikud, kes viisid meie tööstuse ja kaubanduse finantseerimise täiesti vale alusele: finantseeriti suurejooneliselt ettevõtteid, missuguseid likvideeriti mõne aasta pärast või missugused pole kuni tänapäevani suutnud ära mäidata, et millegagi oleksid neile määratud krediiti väärinud.

Finantseeriti peamiselt varanduste järele — küsimata, kas teatud ettevõtet võib üldse toetada ja kas seda ettevõtet suudetakse elujõuliseks organiseerida või kas selle järele on Eestis üldse vajadust.

Niisuguste väärsammude juures jäeti saatuse hooleks mitmed tööstusharud ja ettevõtted, mille organiseerimine ja toetamine oleks pidanud olema mitte kõrvaliseks ülesandeks.

Ka maitseainete tööstusi peeti sellisteks ettevõteteks, kellesse arvati tarvilikuks suhtuda umbusaldusega.

Aeg on tõestanud, et maitseainete, peamiselt šokolaadi- ja kompvekitööstus, on meil selline tööstusharu, mis on tänapäeval välja arenenud üheks elujõulisemaks ja eeskujulisemaks, ning sellelaadiliste ettevõtete organiseerimist ja arendamist kodumaal peab kõigiti toetama.

Ülaltähendatud raskustega tuli ka šokolaadivabrik „Kawe“ võidelda. Kuid need raskused ei heidutanud ettevõtte omanikke ja juhte.

Töötades suure visadusega täiesti oma jõul on käesoleval ajal jõutud juba nii kaugele, et vabrik on üheks suuremaks šokolaaditööstuseks Eestis ja on ainukene firma, kes on suutnud turgu leida oma saadustele väga laialt ka välismaal.

Šokolaadivabrik „Kawe“ arenemisest saame ülevaatliku pildi, kui tähendame, et 1921. a. töötas vabrikus keskmiselt kõigest 15 töölisi, 1926. a. — 90, 1927. a. — 160 ja 1928. a. 245 töölisi.

1928. a. hoonete juureehituse ja sisseseade täiendamise ja laiendamise tõttu omab vabrik praegu suurepärase ilme.

Vabriku päralt on mitmed suured kivihooned, kus asuvad eeskujulikult sisseseatud töökodade, laboratooriumi ja ladude ruumid.

Vabrikul on täiesti uus 170-h.-j. aurukatel, suur dünamo ja üle 140 mitmesuguse suurema ja vähema masina.

Saaduste valmistamiseks tarvitatakse puhast puurkaevu vett.

Uute juureehituste ja suurenduste kaudu on ettevõtte saavutanud suurt ökonomiat kuludes.

1922. a., kui vabrik oli töötanud kõigest 1 aasta, ulatusid äri ja tööstuse kulud läbikäigust 36%-ni. Kuid 1928. a. on see kuludeprotsent vähenenud 24 peale.

Päevas töötatakse läbi umbes 2.600 klg. valmissaadusi. 1929. a. eelarve järele tahetakse läbi töötada juba 3.600 klg. päevas.

Hea šokolaadi valmistamine kestab üle 2 nädala, odavam šokolaad valmib aga 2 päeva jooksul.

1929. a. tulevad vabrikus läbivaatamisele kõik seni tarvitatud retseptid, missuguseid mitmeti parandatakse ja uuendatakse.

Vabrikul on saadusi nii mitmetes erisortides, kõige odavamast kuni kallimateni ja paremateni, et on võimatu neid kõiki üles lugeda.

Siinjuures peab tähendama, et eeskujuliku töötamise juures tarvitatakse ka odavate saaduste valmistamisel puhast toorainet.

Tähelepanu väärrib šokolaadivabrik „Kawe“ juures eriti aga see eeskujulik puhtus, mis vabrikus on valitsemas. Iga päev pestakse ja puhastatakse põhjalikult kõik ruumid ja masinad.

1929. a. peale tahetakse puhtuse tõstmiseks läbi viia veel kord, et kõik töölisel, kel on kokku-

puutumist lahtise valmistusel oleva kaubaga, oleksid varustatud vastavate hügieeniliste kinnastega. Pole sugugi üleliigne tähendada, et niisugune koid on tarvitust leidnud ainult suuremates ja eeskujulisemates välismaa vabrikutes.

Puudutades arvamist, et „Kawe“ teeb liig palju reklaami, mille tõttu saadused olevat kallimad, tahendas hra Vellner meie kaastöölisele, et see on vale arvamine.

Mida rohkem reklaamib elujõuline ettevõte, seda odavamad on tema saadused, reklaamikulud tasub kauba suurem läbikäik iseendast.

Võttes kõne alla turgude küsimuse, kuhu saa-

dab šokolaadivabrik „Kawe“ oma saadusi, leiame, et siseturu kõrval on vabrik suutnud leida oma kaupadele turge laialt ka väljaspool.

Üldse ulatub vabriku praegune eksport üle 1/3 oma üldproduktisioonist, 1929. a. eelarve järele tahetakse eksporti tõsta üle 50% üldproduktisioonist.

Eksportala oleks veelgi suurem, kuid vabrikul puuduvad laiemad väljatöötamise võimalused ja toodangu tõstmine on läbiviidav aastate kestes.

Välisturgudest on kõige suuremad Inglismaa, Rootsi ja Ameerika, vähemal määral veetakse välja Greekasse, Soome, Islandi j. m. t.

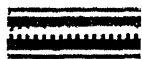
Välisbörsid:

	L O N D O N										
	29. XI	30. XI	1. XII	3. XII	4. XII	5. XII	6. XII	7. XII	8. XII	10. XII	11. XII
Frank . . .	124.07	124.09	124.10	124.12	124.13	124.16	124.17	124.17	124.19	124.18	124.15
Dollar . . .	4.8515	4.8515	4.8507	4.8509	4.8506	4.8503	4.8506	4.8509	4.8504	4.8504	4.8521
Rootsi kroon	18.15 ^{3/8}	18.15 ^{1/4}	18.15 ^{1/4}	18.15 ^{1/4}	18.15 ^{1/4}	18.148	18.147 ^{7/8}	18.141 ^{1/2}	18.14 ^{1/8}	18.14	18.137 ^{3/8}
Daani kroon	18.19 ^{1/8}	18.19 ^{1/8}	18.19 ^{1/8}	18.19 ^{1/8}	18.187 ^{3/8}	18.183 ^{3/4}	18.187 ^{3/8}	18.18 ^{3/8}	18.18 ^{3/8}	18.178	18.178
Norra kroon	18.19 ^{1/8}	18.19 ^{1/4}	18.193 ^{3/8}	18.19 ^{1/4}	18.19 ^{1/4}	18.19 ^{1/8}	18.19 ^{1/4}	18.193 ^{3/8}	18.19 ^{1/4}	18.19	18.19 ^{1/8}
Saksa mark	20.35 ^{1/4}	20.348	20.35	20.35 ^{1/4}	20.353 ^{3/4}	20.353 ^{3/8}	20.353 ^{3/8}	20.353 ^{3/4}	20.355 ^{3/8}	20.355 ^{3/8}	20.35 ^{1/2}
Soome mark	192.80	192.80	192.77	192.80	192.82	192.80	192.85	192.80	192.85	192.82	192.77
Floriin . . .	12.0762	12.0762	12.0787	12.0762	12.0800	12.0800	12.0817	12.0781	12.0787	12.0762	12.0787
Liira	92.58	92.60	92.60	92.65	92.68	92.62	92.63	92.64	92.64	92.64	92.64
Helveetsia fr.	25.18	25.178	25.18	25.18	25.173 ^{3/4}	25.17	—	25.18 ^{1/8}	25.18	25.18 ^{1/8}	25.183 ^{3/8}
Tshehhosl.kr	163.75	163.75	163.62	163.68	163.68	163.68	163.65	163.65	163.68	163.68	163.68
Belgia frank	34.838	34.887 ^{3/8}	34.888	34.89	34.89 ^{1/4}	34.89	34.89 ^{1/4}	34.89 ^{3/8}	34.88	34.89	34.89
Schillingid . .	34.51	34.51	34.51	34.50	34.49	34.55	34.50	34.50	34.49	34.48	34.48
Pengo	27.82	27.82	27.81	27.81	27.81	27.81	27.81	27.81	27.82	27.82	27.82
Latt	25.17	25.17	25.15	25.17	25.17	25.17	25.17	25.17	25.17	25.17	25.17
Litt	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—	49.—
Tsherv	9.42	9.42	9.42	9.42	9.42	9.43	9.43	9.43	9.43	9.43	9.43
Eesti kroon . .	18.12	18.13	18.14	18.13	18.13	18.13	18.14	—	18.14	18.14	18.13
Höbe p/unts . .	2/25 ^{3/8}	2/29 ^{1/16}	2/2 ^{1/16}	2/29 ^{1/16}	2/2 ^{1/2}	2/2 ^{1/2}	2/23 ^{3/8}	2/25 ^{1/16}	2/25 ^{1/16}	2/2 ^{1/4}	2/25 ^{1/16}
Plaat. p/unts . .			287/290			265/			265/		
Kuld p/u. . . .	84/11 ^{1/2}	84/11 ^{1/2}			84/11 ^{1/2}						

	B E R L I N										
	29. XI	30. XI	1. XII	3. XII	4. XII	5. XII	6. XII	7. XII	8. XII	9. XII	11. XII
Naelsterling	20.353	20.346	20.347	20.349	20.354	20.351	20.355	20.352	20.352	20.357	20.355
Frank	16.405	16.395	16.395	16.395	16.395	16.395	16.39	16.39	16.395	16.395	16.39
Dollar	4.1945	4.1945	4.1945	4.1955	4.1955	4.1965	4.196	4.196	4.1965	4.1965	4.1960
Rootsi kroon	112.10	112.10	112.09	112.10	112.11	112.13	112.13	112.15	112.18	112.23	112.20
Daani kroon	111.87	111.88	111.88	111.89	111.85	111.93	111.93	111.95	111.94	111.99	111.98
Norra kroon	111.85	111.85	111.83	111.88	111.75	111.86	111.87	111.87	111.87	111.88	111.86
Soome mark	10.552	10.55	10.55	10.553	10.555	10.555	10.552	10.552	10.555	10.555	10.556
Floriin	168.48	168.46	168.43	168.50	168.55	168.46	168.47	168.49	168.53	168.54	168.55
Liira	21.97	21.97	21.97	21.97	21.96	21.965	21.97	21.975	21.97	21.97	21.97
Helveetsia fr.	80.82	80.815	80.83	80.875	80.84	80.845	80.84	80.815	80.835	80.82	80.815
Tshehhosl.kr											
Belgia frank	58.32	58.325	58.32	58.325	58.33	58.33	58.33	58.33	58.33	58.335	58.33

A.-S. „TEXTIL“

Tallinnas—Koplis.

Oma vabrikud:

Ketramis-, kudumis-, apreteerimis-, pleegitam-
mis- ja värvimisvabrik.

Vabriku suur- ja väikemüügilaod:

KOPLIS, Bekkeri tehas nr. 5.	NARVAS, Peetri plats nr. 8.
TALLINNAS, Vene turg nr. 1-4.	RAKVERES, Pikk tänav nr. 24.
„ Paldiski maantee.	PÄRNUS, Rüütli tänav nr. 28.
„ S. Juhkentali t. 46.	PETSERIS, Riia tänav nr. 1.
NÕMME, Suur Pärnu mnt. nr. 71.	

Müük vabriku hinnakirjade järele.

Sarpinka, Schoti-ruuduline, pesu- ja käterätikuriided, flanellid, bai-
kad ja kõiksugu teised puuvillased riided.

Poolvalmis kaup.

Lõngad käsitsi ja telge-
del kudumiseks.

Suures valikus:

Sise- ja välismaa siidi
ja villaseid kaupu.

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavaid kaupade nimikirjad ja hinnad (en gros).

	Kroonid.		Kroonid.
Jahud: nisu, pehme, kõrgem s., Ameerika ja Inglise	pd. 7.15—7.40	Heeringad, Islandi	pd. 25.—
" sõre, kõrgem sort	"	Lina, sea, I sort	15.20—16.00
" Ameerika ja Inglise	" 7.20—7.30	" looma, I sort	" 6.00—9.20
„J. Puhk ja Pojad“ rukkijahu	3.00—3.10	Õlikoogid, linaseemne	" 3.40
püül	4.10—4.30	" päevalille	" 3.35
„J. Puhk ja Pojad“ suurveski	"	" soja tangud	" 3.50
saadused. Hinnad arvatud 50	"	Jahu, päevalille	" 3.45
klg. eest ühes valge puuvil-	"	Segajõutoit I s.	" 3.30
lase kotiga.	"	" II s.	" 3.—
Püüljahu:	"	Suhkrupreedikoogid	" 2.20
Rukkipüül patent (à 50 kg.)	puud 4.90	Mais	" 3.10
" harilik	" 4.30	Nisukliid	" 2.40—2.50
„Eesti Parem“ saiajahu à 50 kg.	" 7.50	Puuvillane riie, Bjas	arss. 0.42—0.52
„Kalev“	" 7.10	" Mitkal	" 0.32—0.38
„Taara“	" 6.80	Lina, Liivi R. Saatejaam	pd. 22.50—23.00
„Kungla“	" 6.20	" Petseri	" 24.00—24.50
„Sampo“	" 5.80	" Võru	" 23.50—24.00
Manna	" 8.—	" Tariu	" 22.50—23.00
Granular	" 7.20	Linaseemneõli, 87½ 0/0 basis	" 4.70—4.80
" poolsõre	" 7.60	" 95	" 5.90—6.00
" sõre	" 7.70	Kivisüsi, auru, Yorkshire, 2k.pest.	" 0.41—0.44
Jahu: nisu, pehme — sõre	" 5.80—7.70	" Newcastle	" 0.40—0.42
A/S. Rotermanni teh.:	"	" sepa	" 0.41—0.42
Jahu: nisu, pehme — sõre	" 5.70—7.60	Koks, gaasi	" 0.60—0.65
" rukki	" 3.00—3.10	Põlevkivi, I sort A fr-ko Kohtla j.	" 0.10
" püül	" 4.00—4.20	" I " B	" 0.09
Nisu, Eesti	" 3.90—4.00	" II " "	" 0.075
Rukis, Eesti	" —	" III " "	" 0.05
" Saksamaa	" 2.80—2.85	" Fenolaat, Tallinn	" 1.70
Kaerad, toidu, Eesti	" 2.85—2.90	" Gudroon	" 2.25
" Saksamaa	" 2.85—2.90	Riigi turbatööstus: „Turba“	1000 kg. 12.85
Odrad, õlle välismaa	" 3.25—3.30	Põlevkivipigi	pd. 2.—
" toidu	" 3.10—3.20	Raud, sordi	" 2.60—2.90
Herned. Hollandi	" 6.75—6.80	" vits	" 3.30—4.10
Riis, Burma II.	" 5.85—5.95	" plekk	" 3.20—4.20
Kartulid, eksport	" 0.95—1.00	" plekk, tsingitud	" 5.80—6.20
" piirituse	" 0.72—0.78	Raudtalad	" 2.60
Kartulitärklis „Superieur“	" 6.75	Teras, vedru	" 4.50—5.—
Või, eksport, I sort	" 56.40—58.40	" tööriistade	" 12.—14.—
Margariin, välismaa	" 20—20.80	" talla	" 3.20
" kodumaa	" 18—20.80	Inglüstina	" 89.—90.—
Kaseiin, Eesti	" 12.75—13.25	Seatina	" 10.—10.50
Juust „Schweitsi“, kodumaa	" 23.50—30.—	Vaskplekk, punane	" 31.—31.50
Munad, eksport I s. (kast 1440 tk.)	kast 43.20	" valge	" 30.—30.50
Kakao, Hollandi	pd. 26—30	Tsinkplekk	" 16.—
" Inglise	" 22—24	Masinaõli, Vene ja Poola	" 4.50—4.80
" Ameerika	" 20—21	" Ameerika	" 4.90—5.20
Kohv, Rio, Santos	" 44—46	" mootori	" 5.80—7.—
" Kesk-Ameerika sordid	" 53—71	" Poola	" 5.70—11.—
Tee, lahtine, Orange Pekoe, Tseilon	" 85—93	" auto	" 6.50—17.—
" Orange Pekoe, Java	" 77—87	" Poola	" 6.50—7.—
" Moning, Hiina	" 42—46	Linaseemneõli	" 15.10
Suhkur, peenike, valge, Saksam.	" —	Värnits	" 15.50
" Inglismaa	" 5.90—5.95	Parafiinõli, Poola	" 7.75—9.—
" Tshehhoos.	" 5.90—5.95	Tsilindriõli, Vene	" —
" Vene	" —	" Ameerika haril. aur. 280 ^o	" 5.10—6.—
Suhkur, peenike, valge, Poola	" 5.85	" ülekuum. „3200“	" 7.50—9.—
Siirup, kartuli, 420/0	" 8.—	Põlevkiviõli	" 1.70
Glükoos	" 7.—	Nafta, Vene	" 2.15—2.30
Sool, lahtine, Vene, franko jaam	"	" Ameerika	" 1.95—2.15
Narva ja Irboska	" 0.55—0.56	Petrooleum, Vene, sisternid ja	"
Saksa	" 0.56—0.60	vaadid	" 2.15—2.30
Heeringad, Yarmouth, Matties	tünn 44.00—50.00	" Am., sistern. ja vaadid	" 2.15—2.30
" Matfulls	" 48.00—54.00	Bensiin, Vene	" 6.—
Heeringad, Schoti Matties	" 51.00—53.00	" Ameerika	" 6.—
Heeringad, Schoti Matfulls	" 55.00—57.00	Eesti traktorbeniin	" 2.65—2.80
Heeringad, Norra	" 30.—	" jõubensiin autode jaoks	" 5.55
		Pesusooda, kodumaa	" 1.65—1.75

KOMMERTS PANK

Tallinn, Suur Karja tän. 15.

Telegraafi aadress: „Kommertspank“.

Telefonid: 9-86 üldine

9-89 juhatus

29-61 kassa, välisvaluuta, diskonto ja Inkasso.

Võtab raha hoiule

ja maksab kõrget ajakohast protsenti.

Annab laenusid

vekslite, obligatsioonide ja mitmesuguste väärtuste kindlustusel.

Ostab ja müüb

välisraha ja tschekke, Eesti Hüpoteegipanga pantlehti, Eesti 1927 a. välislaenu pabereid.

Saadab raha

teistesse linnadesse kodu- ja välismaal.

Toimetab kõiksugu pangaoperatsioone.

Korrespondendid

kõigis kodumaa linnades, alevites ja tähtsamates välismaa linnades.

Kiire pangatalitus.

Panga juhatus.

TALLINNA LINNAPANK

Tallinn, Mundi tän. 2.

Telef. 19-30, 3-13, aidad 7-48.

**Toimetab kõiki panga-
operatsioone.**

TALLINNA KINNITUSE SELTS

Tallinn, Suur Karja tän. 19.

Telef. 6-81.

**Kinnitab varandust tule-
ja teiste õnnetuste vastu.**

Keemiatööstus

Joh. Vichmann

Tallinn, Telliskivi tän. 31.

Riga, Greckenieku iela 21.

Soovitab oma tööstusest Eestis ja
Lätis kõige paremat
marjateed

„LINDA“,

pesusinet

„INDIA“,

maitseaineid, saapakreemi

„KALEV“

J. n. e., mis võistleb täiesti välismaa
kaubaga.

Jällemüüjatele kõrged 10/100.

Austusega

Joh. Vichmann.

I kl. meesterahva
rätsepaäri

M. Mikk

Tallinn, Narva mnt. 19.

Kõnefr. 25-24.

Laos alati viimased
uudised Inglise riietest.
Tellimised täidan mõõ-
dukate hindadega kii-
resti ja hästi.

Kaubandus-tööstusaktsiaselts

„KREENBALT“

Tallinn, S. Karja 13.

Postkast 346

Telegr. aadr: „KREENBALT“, Tallinn. Telefonid: 2-41, 24-66, 31 58 ja 31-02

Järgmiste kodumaa tekstiilvabrikute müügikeskoht ja pealadu:

**Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri o.-ü. vabriku,
Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise A.-S.,
Sindi Kalevivabriku Ühisuse, end. Vöhrmann ja Poeg,
Eesti Niidi Vabriku Ühisuse.**

Kõikide ülevalnimetatud vabrikute saaduste en-gros müük, nimelt:

igasugused puuvillariided: pleekimata, pleegitud, värvitud,
trükitud, merseriseeritud, lõngad, puuvillane vatt j. n. e.

Härrade ja daamide palitute, kostüümide,

õttikondade riided, tekid, rätikud, villane vatt jne.

Kõik sordid õmblusnõlti: valge, must, värviline.

Igasugu

ahjutarbed

pruunid, sinised,
rohelised. kollased,
valged, beesh

ahjupotid

ahjukivid, ahjusavi, ah-
juuksed, piidiuksed,
praeahjud, pliidipla-
ted, veekatlad, tahma-
uksed.

Pliitidele ja kaminatele iga-
sugu raud- ja vaskosad.

Carl Luberg

Savitööstus A.-S. „Savi“ ladu
Tallinn, Väike Pärnu mnt. 25.
Telef. 21-75.
Tartus, Kastani tän. 103.

Kas olete juba proovinud
kondiitri ja- pagariäri

H. Laas

Vana Posti t. 7, kõnetraat 26-57

pirukaid,

torte,

küpsiseid,

igasugu saiu,

kooke,

kompvekke,

schokolaadijne.

Tellimiste vastuvõtmine
tortide, kringlite ja iga-
suguste kondiitrimaius-
tuste peale. Alati saadaval
kohv, tee, kakao, schoko-
laad ja karastavad joogid.

Kohased jõulukingid

vanale ja noorele

Maitserikas kirjapaber karpides ja
blokkides

Pildiraamid

Mängukaardid

Taskunoad ja pussid

Käärid

Taskupliiatsid

Täidejavad sullepead

Aktiimapid ja kirjataskud nahast

Postikaardialbumid

Kalendrid

Rahakastiid

Kirjutusabinõud iga seltsi

Joonestustarbed

Sulekarbid nahast ja puust

Tsirklkastid

Värvikastiid

Värvipliatsid

Pastellkriit jne. jne.

soovitab

Philipp Schaefer A/S

Harju tän. 21.

Tel. 12-12.

Schokolaadi- kompveki- ja biskviidi-

tehas R. Klausson

Tallinn

Jahu tän. 5, kõnetr. 19-05.

*Jalanõud
on nagu valatud
jalga*

võllemal

...SIISKI, PARIMAD
TAIMEVÕID
ON
BONA & PRIMA

PARIMAD EESTIS ON

- OK**
- siidi-, floor-, villased ja puu-
villased **sukad**

 - siidi-, villane ja puu-
villane **trikoo pesu**

 - klõppel-, vene-, bro-
derii- ja giptür, **pesupitsid**

 - siidi-, floor-, villased ja puu-
villased **sokid**

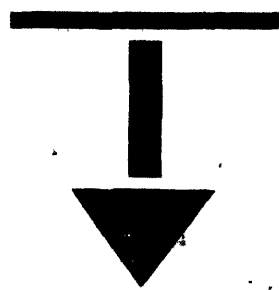
 - villased ja puu-
villased **laste sukad**

 - puuvillased ja villased
supeluse ja võimlemise **trikood**

OSKAR KILGAS
trikoo-, pitsi- ja sukavabrik
TALLINN
Prii tän. nr. 3 Kõnetr. 2-23
Müük ainult suurel arvul

G. RAUKAS

IGASUGUSEID KÜÜNLAID
VALMISTAB
KÜÜNLATEHAS
STEARIN
G. RAUKAS
TALLINN
TELEFON N° 28-93 ja N° 47.

**Näitus - messil kroonitud
I auhinnaga - kuldauraha**

Väljaandja Kaubandus-tööstuskoda.

Vastutav toimetaja H. Anto.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühiseuse trükkkoda, Pikk t. 2.